

ПРИНЦИПИ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Кириченко Д.Р.,

студентка 2 курсу, група БП-21

Інститут права та сучасних технологій

*Науковий керівник: д.ю.н., професор **Оніщик Ю.В.***

Київський національний університет технологій та дизайну,

м. Київ, Україна

Стаття присвячена принципам податкового законодавства. Визначено поняття принципів, їх класифікацію, наведено принципи податкового законодавства України, окреслено подальші перспективи цієї проблематики.

Ключові слова: принципи, податкове законодавство, податки, збори, платник податків.

Постановка проблеми. Податкове законодавство має ґрунтуватися на конкретно визначених та закріплених у відповідних нормат оподаткування. Саме тому важливою умовою ефективного функціонування сфери оподаткування є дотримання усіма суб'єктами цих відносин принципів податкового законодавства.

Виклад основного матеріалу. «Принцип» (від лат. principium – основа, начало) є центральним поясненням, особливістю, покладеною в основу створення або ж здійснення чого-небудь [1, с. 615]. Принципи права можна розуміти як вихідні теоретичні положення, основні, керівні засади (ідеї), загальні нормативно-керівні положення, провідні засади, закономірність, сутність, система координат тощо. Багато категорій є однорідними. Тому принципи – це загальні, керівні (основні, головні, відправні, вихідні теоретичні, загальні нормативно-керівні, спрямовуючі) положення [2, с. 40].

З огляду на викладене під принципами податкового законодавства слід розуміти основоположні засади, на яких ґрунтується сфера оподаткування.

У літературі правові принципи класифікують за: 1) формою нормативного виразу (тобто характер нормативного джерела, в якому їх закріплено). Такі принципи доцільно поділити на ті, що закріплюються в міжнародних і внутрішньодержавних деклараціях, конституціях та в поточному законодавстві; 2) сферою дії (в одній чи в декількох галузях, праві загалом) виокремлюють принципи загальні, міжгалузеві, галузеві, принципи правових інститутів; 3) змістом (загальносоціальні, наприклад, політичні, економічні тощо, та спеціально-юридичні принципи); 4) сферою суспільних відносин, на які поширюються принципи, а також характером суспільних закономірностей, що вони відображають [3, с. 287–288].

Для податкового законодавства характерною є своя система принципів, на яких побудовано систему податкових правовідносин. Принципи у податковому законодавстві охоплюють домінуюче становище права, вихідні напрями, основні засади, що визначають суть всієї системи, галузі або інституту права. Крім того, в результаті правового закріплення принципи набувають загального значення, стаючи свого роду орієнтиром під час становлення і розвитку права. Особливе загальнометодичне значення принципи мають під час формування правозастосовної практики [4, с. 39].

М.П. Кучерявенко зазначає, що податковому праву, як складовій правової системи, властиві загальноправові принципи, що виявляються у всіх галузях (верховенство закону, єдність, доцільність і реальність законності тощо); спеціальні (галузеві) принципи – одні з них прямо закріплені в конкретних нормах податкового закону (норми-принципи), інші виражені у системі норм, якими регулюється сплата конкретного податку (принципи, які впливають з норм); принципи оподаткування (нескладність нарахування окремих податків; відсутність дублювання, простота та економічність збирання податків; пропорційність податкових зборів послугам, що надає держава; розмір податкового тиску) [5, с. 43–44].

Згідно п. 4.1 ст. 4 Податкового кодексу України (далі – ПК України) податкове законодавство ґрунтується на таких принципах: загальність оподаткування; рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації; невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства; презумпція правомірності рішень платника податку; фіскальна достатність; соціальна справедливість; економічність оподаткування; нейтральність оподаткування; стабільність; рівномірність та зручність сплати; єдиний підхід до встановлення податків та зборів [6].

У літературі існує думка про те, що ст. 4 ПК України містить ще чотири принципи податкового законодавства, які закріплені у цій статті далі. Одним з таких принципів можна визнати те, що сплаті не підлягають загальнодержавні, місцеві податки та збори, справляння яких не передбачено ПК України (п. 4.2). З огляду на наступний принцип, «податкові періоди та строки сплати податків та зборів устанавлюються, виходячи з необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів, з урахуванням зручності виконання платником податкового обов'язку та зменшення витрат на адміністрування податків та зборів» (п. 4.3). Ще один принцип податкового законодавства полягає у встановленні та скасуванні податків і зборів, а також пільг їх платникам, які «здійснюються відповідно до ПК України Верховною Радою України, а також Верховною Радою Автономної Республіки Крим, сільськими, селищними, міськими радами та радами об'єднаних територіальних громад, які створені згідно із законом та перспективним планом формування територій громад у межах їх повноважень, визначених Конституцією України та законами України» (п. 4.4). Принципом податкового законодавства також можна вважати те, що під час встановлення або розширення існуючих податкових пільг такі пільги застосовуються з наступного бюджетного року (п. 4.5) [7, с. 349–350].

Висновки.

Принципи податкового законодавства є базовими ідеями, фундаментальними положеннями, нормативно-правовими засадами, що становлять основний зміст податкового права та характеризуються імперативністю і визначають загальну спрямованість правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних з оподаткуванням [8, с. 8–9]. Водночас ст. 4 ПК України потребує подальшого обговорення в частині визначення галузевих і міжгалузевих принципів податкового законодавства.

Список використаних джерел:

1. Куньч З. Й. Універсальний словник української мови. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. 848 с.
2. Старчук О.В. Щодо поняття принципів права. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 40–43.
3. Кельман М. С., Мурашин О. Г. Загальна теорія держави та права: підручник. Київ : Кондор, 2005. 609 с.
4. Кучерявенко Н. П. Курс податкового права: в 6 т. Х.: Легас; Право, 2005. Т. III: Учение о налоге. 600 с.
5. Кучерявенко М. Зміст і класифікація принципів у податковому праві. *Право України*. 2002. № 2. С. 39–40.
6. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 року №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 14.11.2022).
7. Гетманцев Д.О., Форсюк В.Л., Беліцький І.С. Теорія, принципи та історія податку. Правовий аспект: наук.-практ. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 496 с.
8. Башняк О. С. Принципи оподаткування та їх реалізація у податковому законодавстві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2005. 20 с.

The article is devoted to the principles of tax legislation. The concept of principles and their classification are defined, the principles of the tax legislation of Ukraine are given, and further prospects of this issue are outlined.

Key words: principles, tax legislation, taxes, fees, taxpayer.